

A JÉG-SPHYNX. 17

Irtta Jules Verne. Fordította Gaal Mózes.

VI. FEJEZET.

Szárazföld? . . .

Ez az egyetlen szó a címe Poë Edgar regényében a 17-dik fejezetnek. Én még egy kérdőjelt tettem utána, midőn e fejezet homlokára írtam.

Messze délen valósággal olyasmit vettünk észre, mintha szárazföld lett volna. Ezer gondolat cikázott át az agyamon: vajjon sziklahalmokra bukkanunk-e, vagy lakható szigetre? Vajjon nem látóérzékünk csalódása csupán? Vajjon ezélhoz jutunk-e végre? Hátha Guy Vimost és társait megjeljük, s a két testvér forró ölelése egyúttal örvendetes végét jelenti az expedíciónak, s aztán visszatérünk.

A fedélzeten izgatott volt a hangulat. Én is elefejtettem már, hogy Dirk Péter minő titkot fedezett fel nekem, s valószínű, hogy ő sem gondolt már arra. A hajó előreszérére rohant, s a távolból feltűnt szárazföldet nézte sóvár szemmel.

West Jem kérelmetlenül végrehajtotta parancsát. Gratiant állította a kormánykerékhez, Hedrmenak pedig a fenék-kamrába kellett lemennie.

A büntetésre méltán reá szolgált az izgága matróz, mert kötelességét nem teljesítette, a hajót s mindazoknak az életét veszélyeztette, a kik a hajón voltak. A régi matrózok föltétlenül helyeselték West Jem tettét, csak a Falklandon szegődött matrózok közül akadt egynéhány, a kik elkezdettek morogni.

West Jem egyetlen intése azokat is csakhamar elhallgattatta. Mindenik a dolga után látott.

A hajóórkiáltására Guy Len kapitány is rögtön feljött a fedélzetre, s merően nézett abba az irányba, hol a szárazföldet jelezték.

West Jem ezen közben néhány vitorlát levonatot, így is néhány óra alatt el kell érniük a jelzett szárazföldet.

A «Halbrane» óránként két-három mérföldnyi utat tett meg; világért sem gyorsítottuk a haladását. A szárazföld körvonalai csak lassan bontakoztak ki a szemhatáron. Azt láttuk biztosan, hogy északnyugatról délnyugat felé húzódik el.

A legénység összegyűlt a hajó előreszérében és némán nézett dél felé. West Jem az árboczkosárba mászott fel, s mintegy tíz perzig vigyázta távcsövével a szárazföldet.

Hurliguerly hozzám szegődött a fedélzeten s így szólott:

— Jeorling úr, megengedi, hogy valami észrevételt tegyek?

— Hogyne engedném meg, sőt kérem.

— Arra az ügynevezett szárazföldre vonatkozólag szeretnék . . .

— Nos . . . nos?

— Nem szárazföld az uram, bizony vaknak kell az embernek lennie, hogy azt mondja.

— Ugyan, talán csak nem?

— Nézze meg jobban, Jeorling úr! . . . Így az ujjai között nézze . . . csak rövid ideig . . . Nem vesz valamit észre?

— Nem én . . . mit vehetnék észre?

— Azt, hogy az a bizonyos szárazföld nem áll egy helyt, hanem mozog . . .

— E szerint . . .

— Nem sziget az, hanem úszó jéghegy.

— Jéghegy?

— Ha jobban tetszik: jéghegyek, Jeorling úr!

Hurliguerlynek igaza volt. Mintegy húsz perc múlva már nem kételkedett abban senki a «Halbrane» fedélzetén, hogy mire oly édes reménnyel néztünk, nem egyéb, mint úszó jéghegyek óriási tömege.

A mint közelebb jutottunk, már négy-öt kisebb jéghegy bukkant fel a «Halbrane»-tól nem nagy távolságra.

A hajó népségére ennek a ténynek szörnyű hatása volt . . . Szegény Guy Len kapitány, milyen kimondhatatlanul fájdalmas lehetett az ő csalódása!

Hirtelen kétségbeesett kiáltás hangzott fel a fedélzeten:

— Fordulni! . . . Erősen fordulni! . . . Egészen megfordulni! . . .

West Jem nem szólott semmit. Arra várt, hogy mit parancsol a kapitány.

Gratian és Roder már-már teljesítették a matrózok kívánságát.

Dirk Péter földre szegzett tekintettel, komor arcczal, némán állott mellettük. Hirtelen fölveti a fejét . . . könnyörgő, esdő pillantással néz reám . . .

Engem pedig valami ellenállhatlan vágy ragadott el újra, hirtelen egy ötletem támadt . . . egy érvem, melynek igazságát senki kétségbe nem vonhatta.

Beszélnem kellett a matrózokhoz, s beszéltem a meggyőződés, a lelkesedés olyan ellenállhatatlan erejével, hogy a matrózok közül senki sem mert félbeszakítani.

Lényegében a következőket mondtam:

— Emberek, . . . nincs minden reményünk elveszve. Nem lehet már messze innen a szárazföld. Ezeknek a jéghegységeknek valamely szárazföldhöz, valamely szigethez kell tartozniok. Nem régen szakadhattak el a szigettől. Mögöttük nem messze kell annak a szigetpartnak lennie, a hol képződtek. Még huszonnégy vagy legfeljebb negyvennyolc órai út áll előttünk, aztán ám forduljunk vissza.

A matrózok türelmesen, zúgolódás nélkül hallgattak végig, lehet, hogy Hedrme nem lévén közöttük, nem merészkedtek ellenkezni.

Ekkor Hurliguerly segítségemre jött:

— Okos beszéd volt ez, nekem tetszik! . . .

Jeorling úrnak igaza van, a szárazföldnek a közelben kell lennie . . . A jéghegyen túl reá kell bukannunk. Egy fokkal tovább, s ezélhoz érünk. Miért ne ütné a zsebünket néhány száz dollárocskával több.

Endicott, a szakács, szintén helyeselte a tervet.

A matrózok hallgattak. Ezt a hallgatást kétféleképpen lehetett magyarázni: úgy is, hogy beleegyeznek a tovább haladásba, úgy is, hogy tiltakoznak ellene.

Guy Len kapitány elővette újra távesővét, s hosszasan nézte a lassan úszó hatalmas jéghegyeket. Aztán harsány hangon kiáltá:

— Tovább délnyugatra!

West Jem kiadta a rendeletet, hogy a hajó induljon.

A matrózok egy pillanatig tétováztak, de aztán — mintegy második természetükké vált engedelmességéből — dolguk után láttak.

A «Halbrane» a jéghegyektől biztos távolban folytatta az útát. Hova-tovább jutottunk, mind inkább tűnt a reményem, hogy a jéghegyeken túl szárazföldet találhatunk. A matrózok elégedetlensége nőttön-nőtt. Éreztem, hogy nyílt lázadás keletkezik, azt sem szép szóval, sem erőszakkal le nem csillapíthatom.

Az úszó jéghegyek között a hajó manővere is ropant nehéz volt. West Jem szakértelmében megbizhattunk, a matrózok is értették a dolgukat, mindazonáltal el-el-szorult a szívünk, ha a néhol szétváló jéghegyek közé merészen behatolt a «Halbrane», s nem ritkán ide-oda csapódott egyik-másik jégtuskó a hajó oldalához. A kátrány hosszú, fekete vonalat húzott a jég oldalára.

Ilyenkor még a legbátrabbnak is eszébe jutott a félelmes gondolat:

— Hátha léket üt a hajón?

Fókat, pingvint sem látunk, s e jégvilág némasága reá nehezedett a lélekre.

Ugyan kinek is juthatott volna az eszébe még csak gondolni is arra, hogy a «Jane» hajótöröttjei e jégsviatagra vetődve életben maradtak?

Este hét óra tájban olyan sűrű köd szállott le,

hogy a «Halbrane» előhaladása komoly veszéllyel járt. Engem a reggeltől estig tartó reménykedés, esüggedés, a szünet nélkül való izgatottság roppantul kimerítettek. Bementem a kabinomba s ruhástul lefeküdtem az ágyban.

Szerettem volna aludni, pihenni, de az álom került. Beteges nyugtalanság háborgatott. Fel akartam ugrani, hogy menjek ki a szűk börtönből, mert annak tekintetem a kabinat, de nem tudtam még a karomat sem mozdítani.

. . . Ha a «Halbrane»-nak, a matrózoknak kor-

látlan ura lennék, akkor szeges ostort vennék a kezembe és hajtánám őket tovább, nem törődnek sem az éggel, sem a földdel, neki indulnák a délisarknak, azon keresztül menve . . . messze . . . avagy leereszteném az egyik csónakot, intenék Dirk Péternek, s ő jönne utánam, mi ketten indulnánk el, hogy Pymet megtaláljuk . . .

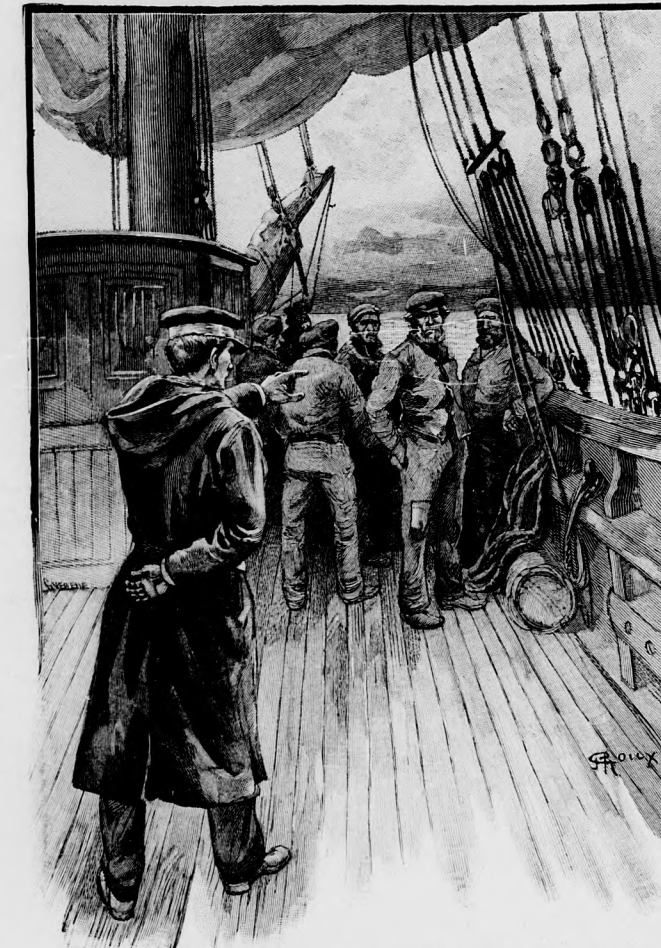
. . . Megtettem, valósággal meg is tettem ezt, — de csak álomban.

Igen . . . igen, csak álom lehetett . . .

Guy Len kapitány megparancsolta, hogy a hajó forduljon vissza. Titkon intek a meszticznek, ő utánam sompolyog, a csónakot hátul vonatja a hajó . . . beleülünk a csónakba, elvágom a von-

tató-kötelet, a hajó megy a maga útján, a mi csónakunkat pedig dél felé ragadja az ár . . . tovább . . . tovább . . .

Egy rengeteg jéghegyhez közeledünk, olyan, mint a sphinx, a titokteljes, a jövőbe látó sphinx. Jobbra-balra tőle csodálatos, ember nem látta rémalakok tünekeznek fel, szakasztott olyanok, mint a minőket Pym Arthurral látta Poë Edgarnak izzó képzelete . . . a ködoszlop szétválék, s egyszerre csak látom — nem azt az embertől nagyobb, óriási alakot, hanem magát Pym Arthurt, kezében az Észak-Amerikai Államok zászlaját lobogtatva . . .

WEST JEM EGYETLEN INTÉSE AZOKAT IS ELHALLGATTATTA.

Hirtelen felébresztett valaki. Mintha a hajó hirtelen megváltoztatta volna az irányát. A szó szoros értelmében valaki felemelt ágyamból... Olyan érzésem volt, mintha a hajó oldalra fordult volna, s ebben a pillanatban leestem az ágyamról, kevés hiba volt, hogy az asztal sarkában össze nem zúztam a fejemet.

Feltápáskodtam, s nagy ügyvel-bajjal kimentem a kabinomból. Irtóztos recsegés-ropogást hallottam.

Talán a jéghegyek valamelyikébe ütköztünk, melyet a nagy köd miatt West Jem nem láthatott meg?

Zavart, örületes kiáltás hallatszott, aztán még egy lökes — s a «Halbrane» rögtön megállott.

VII. FEJEZET.

A jéghegy összeomlása.

Négykézláb juthattam csak a fedélzetre.

Guy Len kapitány is csak térden esúszva mászatott fel. A «Halbrane» mintegy ötven foknyira oldalt fordult.

Hurliguerly a hátán esúszva került hozzánk a hajó előréséből.

— Mi történt? — kértem tőle.

— Zátonyra jutottunk, Jeorling úr!

— A partnak dült a «Halbrane»?

— Ha part volna, akkor szárazföldnek is kelene lennie, de szárazföld csak az ördögkoholta Dirk Péter koponyájában van!

— Beszéljen világosan, mi történt?

— Összecsapott a hajó egy úszó jéghegygyel. Azaz hát tulajdonképen úgy történt, hogy a jéghegynek épen akkor jutott eszébe, hogy összemoljék, mikor a «Halbrane» közvetlen közelében volt, s így a hajót magával együtt a másik oldalra döntötte: így hát legalább is száz lányi magasságban vagyunk most a tenger színe felett.

Egyelőre nem töprengtünk azon, hogy miképen fogjuk a «Halbrane»-t újra a tengerre alá szállítani. Azt tudtam, hogy Guy Len, West Jem és a régi matrózok még e rettentő helyzetben sem fognak kétségbeesni.

Legelső dolgunk az volt, hogy a hajóról elpusztuljunk, mert hátha a következő pillanatban a jéghegy újra összeomlik, s akkor aztán hajóstul együtt eltemet. Mindenki nyakra-főre menekült a hajóról, s aztán vártuk, hogy a sűrű köd eloszoljék, s a helyzetet tisztábban lássuk.

Mintegy tíz-tizenkét lépésnyire még láhattuk egymást. A «Halbrane» csak sötét tömegnek látszott.

Először is arról akartunk meggyőződni, hogy a katasztrófa alkalmával emberéletben nem esett-e kár. Ezért a kapitány megparancsolta, hogy gyűljenek össze mind körülöttünk.

West Jem felolvasta mindenkinek a nevét. Öten nem voltak jelen. Drap, a régi matrózok egyike és négy az újabbak közül.

Mihelyt a köd oszlani kezdett, még tüzetesebben kutattuk őket, de fáradásunk kárba veszett.

Mikor a matrózok látták, hogy társaik nem kerülnek elő, kétségbeesés szállotta meg őket.

— Hát Hedrneval mi történt? — kérde Holt Márton.

West Jem maga ment utána, hogy kiszabadítsa a fenékkamrából. Mindnyájan mozdulatlanul állottunk és vártuk: vajjon életbe találta-e a hadnagy azt az izgága embert, a kiért, ha ott vesz vala is, nem lett volna kár.

A hadnagy életben találta Hedrne-t, s hozta magával. Csodálatos módon épségben maradt a fenékkamrának az a része, a hova be volt zárva.

Hedrne szó nélkül vegyült a matrózok közé.

Réggel hat óraker az ég egészen eloszlott, a hőmérsék nagyon alá szállott. Most már közelebről megvizsgálhattuk azt a nagy jéghegyet, melyen mint a légy a cukor-burán fennakadtunk.

A katasztrófa körülbelül úgy történhetett, hogy a jéghegy alja melegebb vízzel érintkezve megolvadt, az óriási tömeg elvesztette a súlyegyenét és felfordult, az oldalszéle a hajó fenekét, mintegy óriási emelő-rúd egyik karja felvetette a magasba. A sarktengeren a jéghegyeknek ez a «felfordulása» gyakran észlelhető, s jaj annak a hajónak, a mely ilyenkor a közelében van.

A hajó a jéghegy nyugoti oldalán egy üregben feneklett meg; a hajó orra lefelé fűrődött, a hátsó része a magasba nyúlt fel. Minden perczen attól tarthattunk, hogy ha a jéghegynek az a része omladozni kezd, a «Halbrane» bele zuhan mindenestül a tengerbe.

Az egyik csónak, szerencsére a kisebbik, darabokra tört; a nagyobbik egészen épen megmaradt. Ezt a csónakot, mely esetleg egyetlen megmentőnk lehet, igyekeztünk minél előbb biztonságba helyezni.

A kapitány, a hadnagy, Hurliguerly, Holt Márton, Hardic és én elmentünk a hajóra, hogy törzsét alaposan megvizsgáljuk. A hajóhoz férkőzés nagy fáradságunkba nem került, mert a «Halbrane» a jobb oldalára fordult.

Két óráig tartó beható vizsgálat után a következő eredményre jutottunk:

Jelentékenyebb sérülést a hajó törzse nem szenvedett, a mi kár benne esett, azon könnyű szerrel lehetett segíteni.

A «Halbrane» sarkutazásra épült, erős szerkezetű hajó volt. Ilyen rázkódást egyébként nem is tudott volna kiállani.

Réggelizés után West Jem kiadta a matrózoknak a parancsot, hogy a jéghegy oldalán levezető medret kell vájni a jégben, hogy ezen a «Halbrane»-t vízre bocsáthassuk.

Egyszer csak Dirk Péter, a ki mintegy száz lépésre távolabb állott tőlünk, s folyton a tengerre nézett, így kiáltott fel:

— Összeütköztek!

Csodálkozva néztünk reá. Első pillanatra nem tudtuk, hogy mit akar mondani. Valószínűleg a jéghegyek ütköztek össze, vagyis a mi jéghegyünk nem úszott velünk tovább, hanem egy helyben állott.

A JÓ BARÁTOK. — PESKE GÉZA FESTMÉNYE.

Ezt a megfigyelést Hurliguerly és a hadnagy támogatták, mert a többi apró úszó jéghegy elhaladt a miénk mellett. Nyilvánvaló tehát, hogy a miénk nem mozdul a helyéről.

Hedrne pártja daczára annak, hogy négyen a tengerbe veszttek, még mindig erősebb volt, mint a miénk.

Elvégre a régi matrózok közül is többen elégedetlenkednek már, s ki tudja nem forgatják-e titkon elméjükben, hogy az épen maradt nagy csónakot kézre kerítik, s minket ott hagynak magunkra a jéghegy tetején? . . . Nagyon ügyelünk a csónakra.

Guy Len kapitány is megváltozott a katasztrófa óta. Eddig a hajó vezetését egészen West Jemre bízta, ő maga pedig kedves eszméjének élt; annak az eszmének, hogy bátyját és a «Jane» matrózait megszabadítsa. Most már egyéb gondja volt. Átvette a hajó «mindenható uralmát».

Összegyűjtötte a matrózokat egy síkon. Ott voltak a régi matrózok, névszerint: Hurliguerly, Holt Márton, Hordie, Rogers, Francis, Gratian, Burry, Stern, Endicott, a szakács; továbbá ezekhez soroltam magamat és Dirk Pétert is; az újabbak Hedrne mellé csoportosultak, mindössze tizennégyen.

Guy Len kapitány szigorú pillantással mérte őket végig és megindultságtól reszkető hangon szólalt meg:

— «Halbrane» matrózai! Mindenekelőtt azokról a pajtasaitokról akarok beszélni, a kik elpusztultak. Öten vesztették el az életüket a katasztrófa alkalmával — — — (Folyt. köv.)

EGY ISKOLAI KALAND.

Elbeszélés.

Írta: KUTHY LAJOS.

5

Azt a kedves gilit, gondolá, nem hagyom szó nélkül. Mielőtt nyakamba akasztanám sorsomat, beszélnem kell vele. De miként? Írok s megbeszélem mily szép, mint szenvedek; s mily szükség látnom. De hátha levelem apjához téved? . . . Az szörnyű lenne . . . Semmi! tudom a szent könyveket kedvellek. Bölcs Salamon atyánkfiából veszek szavakat.

Levele így hangzék:

Ékes Marcsa leányasszony!

Midőn írtál, midőn akartad hogy menjek, repültem. (Bocsáss meg a «te» címért, ha tollamon nem engedném kijöni, könyökömön törne keresztül. Hiszen Erbiát is ilyen szolítja Agétas). Ama szörnyű éjen láttalak, de hangot nem adtam. Láttalak mondom: s eszembe juta a Példab. V: 19. verse: «Lészen a te feleséged mint a szerelmes ünöszarvas, és a kedves vad kecske. Igen igen; hajad hasonló a kecskének

nyájához, mely Gileád hegyéről lenyíri (vagy lenyírte) a füvet. A te szemeid, mint a galambok szemei, téjben mosattak meg; a te arczaid hasonlatosak a drága füveknek tábláihoz és a te orrod a Libanus tornyához, mely néz Damaszkus felé. Mint a veres czérna a te ajkaid; és a te beszéded ékes, mint a poma-granátnak darabja.

Hasonló a te nyakad a Dávid tornyához, mely építettett fegyveres háznak, melybe ezer paizsok függesztettek fel; mind erős vitézek paizsai. Megsebesítette az én szívemet én hugom, én jegyesem, vagy még nem jegyesem, a te szemeidnek egy tekintése!

Elég az hozzá, hogy jer el este nyolcz óra tájban a szürszabó sógorhoz, hadd jelentsem meg neked törődött szívemet, hadd mondja meg néked a maga cselekedeteit a te hív és szomorú Lukácsod.»

Estve a szürszabónál vala Dongódy. A kis Mátyás, hajdani tanítványa a sutban zokogott; a szürszabó rendkívül pipázék; jeléül, hogy elégedetlen. Ékes Lukács úr pedig, megkönyölve a vallomások könyűi által, várta lélekszakadva, mi iraték róla és Maresáról a sors könyvébe.

Pontban nyolcz órakor megjelent a leány . . . nagyapja: egy rideg szinehagyott timár, kinek arczbőre esávjából látszék kikerülni.

— Dongódy uram vétett a sinai kötöblák ellen, — kezdé fontos gordonhangjával. — Nem nyilván mondja-e a X. parancs: «Ne kivánd felebarátod házat, se barmát, valami az ő kapuin belől vagyon.» Avvagy nem belől vagyon-e pedig Mária az én kapuimon? S avvagy nem vagyok-e felebarátja Dongódy uramnak? Miért nem kérte a jószágot isten nevében attól a kié?

— Máriánk levelet soh'sem írt, hisz a bárány nem is tud írni. Azt a sátán hazudta, vagy pajkos diák-ember, ki a sátáné. Azonban a leány már régen szemet vete Dongódy uramra; s ha odafenn úgy végeztették, egy hajszál sem fog leesni fejről, míg annak jegyesévé érik, ki nékie választva vagyon. De Isten nem így szerzé a szent házasságot, mint az uram gyakorolja. Verje meg elébb a maga ezerét, ha nem tizezerét; s ha lesz mit aprítani a tejbe, jelentse magát, mint keresztyén kérőhöz illik. Ha kegyes Jákób lesz, én nem leszek kegyetlen Lában. S ha hét évig elég értéket szolgál, nem fogok másik hetet kívánni Rachelért.

Reggeli hét órakor mezőn vala már a vándor Lukács, s egész vagyona botján függött.

Vége mindennek; gondolá keserűn. Egy kilépett diák, bizonyítvány nélkül! Nyugtóm, jövőm, becsületem oda. Becsületem . . . ? Nem tisztán áll-e lelken a védett önértet? Követtem-e vétet erkölcs, polgárzat vagy felebarát ellen? Bűnöm-e, ha ifjuév s nevelés miatt könnyelmű valék? Nem soha! . . . Igaz, nem tanultam. De miért voltam erőtetve czél- és sükertelen tanokra, melyekhez sem hivatásom, sem akaratom nincs? Minyugodt s hasznos polgár leentem egy gyár gépei közt, vagy a tenyészítő osztályok valamelyikében. De nem késő. Mit mások hibáztak, helyrehozom. Becsem megvan, ezt magam vehetném el ide hiven védtem őt. Önbees és szerelmi remény! E kettő tetterőre gyűjt, föl-emel, sikerhez segél.

*

Mult nyáron igen meglepett a hypocondria. Kedvem nem volt; nyugtóm elhagyott; semmi sem tetszék. Orvosom javaslá: járjak sokat, egyem keveset, s ne gondolkozzam. Mint halandótól telik, erőködém. Erdély határhegyein vándorlék. Másztam a bazalt-szirteket, mikén a vész elrongyollik, s hasonlítám hozzá a gyáva testművet, mely egy meghüléstől szörnyet hal. Lenéztem a fellegszárnyak közül. Látam az erdők ruháit, a kedvelt lombmezőt, melyen a bő élet oly épen színllett. Valóban a növény- és ásványország boldogabb az állatokénál!

Egy délután véletlen hegyi vész ért utól. Fekete-kék felhők tödultak, dörgés rohant fel, mintha világtábor löne ostromot. Csattogó tapsai közt vad zápor és jég eredt meg, s itt örült jelenet kezdődék. A vész böggött: felmarkolt szirteket vágva a szakadt felhőbe, melynek omlatag vize tördelt rudakban csapott tölgyeket ázni fel százados ágyából. Most arzuhatag támadt, s szédült rohamban vágódott egy bérczhez, porrá törve minden eseppeit. A gyertyánfák dereka repedt, ropogott, hasábos törésben szakadva szét, melynek szilánkjait rögtön gúzsza facsará a szél. Haragvörösben gyúltak szomszédomban szilaj villámok, s aczélkékedés után szikrázó cikkekben fehéredtek el; le-lerepszerve egy hasáb bazaltot. Én egy bikkádba fogódzám, mely a törzs tövén nőtt; s néhány perczig menedékem lön. Rövid ostrommal széttépte a szél, mint egy szál czérnat, s darabjával hónapig iszapba vágott, mit a medereserelő zuham egy szirt-ökölbe vert.

— Nagy Isten, hova legyek? — sikoltám két-ségbeesve átfázás s tehetlenség miatt.

— Békével uram, ha a természet magához

jöend, kimentem önt; monda egy zömök vörösbarkós férfi, kit a rohanó ár czafrangin keresztül egy szirtürben láttam.

Végre a vész körme felrepeszté itt-ott a felhőt, s rongyait elsepré az orkán, élőkékben öltözött eget hagyva maga után, itt-ott rémledezni kezdő csillagokkal.

A váratlan megváltó hozzám jött, s udvariasan üdvözle. Na mondhatom tragicomicum volt. Én torkig iszapban összeapzott hajjal, s ő ázottan mint egy lucskos uszkár, két ismeretlen, egymásnak szépeket mondánk.

Aztán kissé távozték, s két izmos hutáslegény kíséretében, feltámasztott hideg siromból.

Tiszta és jómódú házat nyita menedékül, hol száraz ruhát cseréltem a hevenyészett tüznél; s nem tudom közös veszély ismeretsége, vagy szokott belösztön derité fel, de oly nyugodt és gazdag kedélylyel foglalt el, hogy a nála tölt est résztköros nyaram gyöngye lön. Felifjodtam érett és kedélyes észrevételei közt; megemlékezém a gyermekkor pajkos derűjére; mind azt, mit baj és töröttség küszöbén túlhagytam, újra élvezem; s mialatt tanulói életéből a fenirt töredéket elmondá, felébredt iskolapályám holt öröme.

— Hát Mariskát mi sors találta? — kérdém nyomhatlan érdekléssel, félve, hogy megnyiladt szívét fájó emlékek zárom be.

— Itt van! — úgymond őszintén karolva át a szöke nőskét, ki mint egy zerge, könnyűden szökött be az ajtón kezét szoritni férjével. Ez itt meg a fiam ni, — folytatá Lukács tiszta üdvhevében, s könnyű szemmel váltá át neje öléből egy esintalan fiút, ki használva a szokott enyelgést, rögtön meglovaglá apja térdeit.

— S az iskolai fogadás teljesítve lön?

— Igen uram. Becsület s szerelem tetterőre gyűjt, feleml s sikerhez segél. E hutában először legény, majd számvivő, később felestárs, s most önálló haszonbérlo vagyok. Negyven embertársam vesz tőlem élelmet, pontos adót a haza; s ha senki öröme nem, legalább magamnak nem vagyok terhére.

Mariska feddőleg tudatá, hogy ő nem senki; pedig öröme végtelen.

— Látja uram, hét évig nem akará Isten szolgálnom, s az ígért Rachel mégis enyém lön.

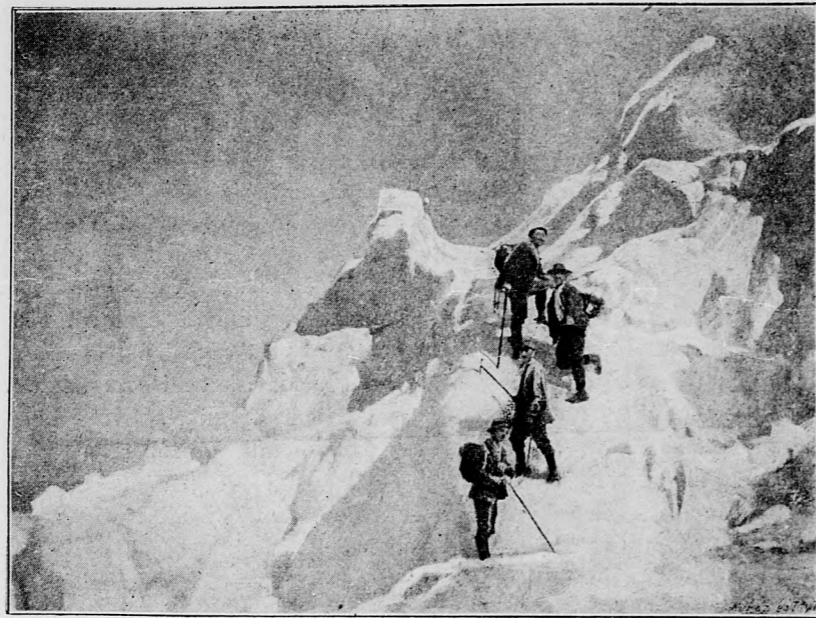
— S mit monda a vén Lában a kérő Jákób-nak? — kérdém enyelgve a boldog családtyát. Megtapintá kezem, s szivből megrázva azt sugá:

— A diák olyan semmi, miből minden l-

A MONT-BLANCON.

Úti jegyzetek.

Múlt év szept. 19-én érkezünk F. Mitchell barátommal Chamonixba; útunk célja a Mont-Blanc megmászása volt. Tekintetbe véve a már előrehaladott évszakot, sietnünk kellett tervünk kivitelével. Az időjárás kedvező volt s mi még aznap este megfogadtunk három vezetőt, kikkel mindvégig teljesen meg voltunk elégedve. Maga az 1020 méter magasságig emelkedő Arve völgye is rendkívül érdekes. Ritka természeti szépségei évente átlag 20,000 idegent csálnak Chamonixba.

A MONT-BLANCON. — ÁTKELÉS A JÉGMEZŐN.

A Mont-Blanc óriási hótömege ott emelkedik épen a közelben; a vakító jégmezők fenyvesek közé ékelve lenyúlnak egész a völgy aljáig; még a leggyöngébb hegymászó is elsétálhat a Glacier des Bossons vagy a Mer de Glace-ig. Gyönyörű a Mont-Blanc heglánczához tartozó úgynevezett «tük»-nek 400 méter magasságba emelkedő szédítő sorsfala. Oly éles mindegyiknek a gerince és oly hegyes a csúcsa, hogy hó sem tapadhat meg rajta; vörösbarna tar sziklák meglepően szép színellentétet képeznek a tiszta kék éggel. Jacques Balmat chamonixi vezető volt az első, a ki több megütsült kísérlet után végre leküzdve az útjában álló óriási nehézségeket, 1786. év nyarán feljutott a Mont-Blanc csúcsára. Többemagával indult, de vezetőtársai csakhamar elváltak tőle,

lehetetlennek tartván a fölhatolást. Egyes-egyedül töltötte az éjszakát 3900 méter magasban, a hógörgetegek által össze-vissza szántott Grand-Plateau nevű fensíkon, összekuporodva a havon, minden takaró nélkül. Reggelre egészen meg volt dermedve és csak hosszas gyakorlás után volt képes tagjait ismét mozgásra bírni. Ekkor folytatta útját, a míg czélt nem ért. Lejöttékor annyira el volt csigázva, hogy 48 órát aludt egyfolytában. Ugyancsak ő vezette fel a Mont-Blancra egy évvel később Bénédict de Saussure-t a híres genfi természettudóst, ki először tett ott tudományos megfigyeléseket. Mindkettejüknek

szobrot emelt Chamonix hálás közönsége. A mint a hegymászások gyakoriabbakká lettek s mind többen-többen indultak neki a hó- és jégsivatagnak, a balesetek szomorú rovata is megnyílt. A jégmezők feneketlen rianásai, a leomló hógörgetegek, a havasokban oly gyakori viharok kéréllhetetlen következettséggel kezdték szedni áldozataikat. 1820-ban egy tiz tagú társaságnak három tagját sodorta le a hógörgeteg a jégmező tátongó rianásaiba. 41 évvel ez esemény után esonttá fagyott emberi testrészeket találtak a Glacier des Bossons legalsó nyúlványában. Egy öreg vezető ráismert e maradványokban egykor szerencsétlenül járt vezetőtársa holttestére. Őt magát is eltemette volt akkor ugyanaz a hógörgeteg, de mégis sikerült csodás módon megmenne-

külnie. Tudvalévő dolog, hogy a jégmezők azon mértékben, a mint alsó végük olvad, folyton csúsznak le a völgy felé; így került le a magasból 41 év alatt a jégmezővel együtt annak áldozata is. Az odaveszettek számát tekintve az 1870-iki szerencsétlenség volt a legborzasztóbb, a mikor 11 ember pusztult el a hóviharban. Szomorú sorsukról az a néhány sornyi naplójegyzet számol be, melyet a társaság egyik amerikai tagjának zsebében találtak.

«Kedd, szept. 6. Tizedmagammal: nyolcz vezetővel és két barátommal megmáztuk a Mont-Blanc hegyet. Fél háromkor értünk föl a csúcsra.

A MONT-BLANCON. — ÁTKELÉS EGY RIANÁSON.

Alig távoztunk el onnan, roppant hófergeteg vett bennünket körül. Az éjszakát egy hóba vájt üregben töltöttük, a mi ugyancsak fogyatékos menhely volt; egész éjjel beteg voltam.

«Szept. 7. reggel. A hideg rendkívüli, sok hó esett már eddig is, és még folytonosan havazik, vezetőink nagyon nyugtalanok.

«Szept. 7. este. Kedves Hessiem, nincs többé reményünk a meneküléshez. Talán majd megkerül e fűzet és eljut te hozzád. Élelmünk mind elfogyott; lábaim el vannak már fagyva s végkép ki vagyok merülve. Csak ezt a néhány szót bírom még leírni. Istenben való hitben és reád gondolva halok meg. Isten veled!»

De nem mindig ily szomorú események színtere a havasi pusztaság; fakad ott néha olyan

virág is, a milyent aligha keresnénk annyi ezer méternyire a tenger színe fölött. Az angol miss M. S., ki négyszer volt fent a Mont-Blanc csúcsán, savoyard vezetője erős karját oly biztos támasznak találta, hogy nem vonakodott élete egész további vezetését reá bízni.

*

Öt tagból álló kis csapatunk szept. 20-án reggel indult el. Útunk kissé meredek, fenyüvel benőtt hegyoldalon vezetett fel. A mint a fenyvesből kiérve elhaladtunk a Pierre Pointue mellett, a tenyészet igen hirtelen eltűnt s csakhamar elér-

tük az élet határát. A nap forrón tüzött le reánk s a hó vakító fénye ellen fekete szemüveghez kellett folyamodnunk. Bár éjjeli tanyánk, a hova aznap el kellett jutnunk, 3050 méter magasban volt, minthogy — néhány meredekebb lejtőt és szélesebb rianást leszámítva — nagyobb akadályt és nehézséget nem találtunk útunkban, nem igen voltunk elfáradva, mikor délután a Grands Mulets sziklához érkeztünk. A két, czukorsüveg-alakú szikla a Glacier des Bossons és a Glacier du Tacul egyesülése fölött magaslik ki a hógerinceből, s az alsónak az oldalához van építve a helyhez mért kényelemmel berendezett menedékház. A korláthoz támaszkodva hosszasan elnéztük az előttünk fekvő gyönyörű vidéket. Napnyugatkor Chamonix völgyét már elfödte volt

az éjjeli sötétség, mikor mi felettünk még napfényben piroslottak a hegyóriások csúcsai. Rózsás színük lassanként sárgássá, majd hamvas szürkévé változott, végre éjszaka borult ő reájuk is és a koromfekete égbolton tízszeres fényvel gyúladt ki az ezernyi ezer csillag. A ki nem töltött éjszakát magasabb havason, annak fogalma sincs róla, hogy mily erős és tiszta, a rendestől egészen elütő kékes színben ragyognak ott az égi testek. Másnap hajnalban már fél kettőkor talpon voltunk, s egymástól 5—5 méternyire egy hosszú kötélhez kötve magunkat, holdvilág mellett folytattuk útunkat fölfelé. Egymás nyomába lépve

havasi láz (mal des montagnes) első jelei kezdtek rajtunk mutatkozni. Ez nyilvánulásaiban majdnem egészen azonos a tengeri betegséggel; fejfájás, bágyadtság, hányási ingerrel súlyosított általános roszullét vesz az emberen erőt. A vér gyorsabban lüktet, a lélekzés el-elakad, a gyomorra folytonos nyomás nehezedik s minden erősebb mozdulat, sőt még a puszta beszéd is fokozza az általános roszullétet. Barátom sokáig nem adta meg magát; az ő szervezete igen jól bírta a ritkább légkört. A mikor azonban egy fordulónál gyorsabban kezdtünk haladni, hirtelen erős rántást éreztünk a kötélen, melyet nyomban

A MONT-BLANCON. — KUNYHÓ A GRANDS-MULETS MAGASLATON.

szótlanul haladtunk a siri esőndben, melyet csak néha zavart meg a fagyban összehúzódó jég roppanása, vagy egy-egy leguruló hógörgeteg robaja. A kapaszkodók mind inkább-inkább meredekké lettek; néha csupán csákányaink segítségével bírtunk rajtuk fölmászni; gyakran kellett természetes hóhidakon és nagyobb rianásokon vigyázva átkelnünk.

Pitymallatkor értünk föl a Grand Plateaura, e nagy fensikra. A hideg itt és ekkor volt a legnagyobb, s én folyvást hóban levő lábaimat dermedni éreztem. Két vezető lefektetett s öklével addig veregette a lábaimat, míg a vérkeringés ismét helyre nem állott bennök. Mihelyt 4000 méter magasságba feljutottunk, a hegymászás legkellemetlenebb baja, a ritkább levegő okozta

követett a kiáltás: «stop! stop!» Hátrafordulva láttuk, a mint amerikai polgártársunk a havon térdelve rakta le a fegyvert. A «vezetők menházában» (cabane des guides), mely sokkal kisebb a grands mulets-inél, pihenőt tartván, neki indultunk egy felette meredek és éles hegygerinceznek, mely egyenesen a Mont-Blanc csúcsára vezet. Oly keskeny e gerincez éle, hogy csupán egy ember lábnyomának van helye rajta. Lassan haladtunk előre a csipős délnyugati szélben, meg-megállva időnként lélekzetet venni. A Rocher de la Tournette sziklát jobb felől hagyva, délután fél kettőkor végre fölértünk a 4810 méter magas csúcsra. A szép tiszta időben elbűvölve merültünk egy oly felséges körkép szemléletébe, melynek nagyságát emberi szem

már alig képes befogni. Kétezer méter magas hegyek ily emelvényről nézve apró dombokká lapúlnak, csak a havasok hócsúcsai emelkednek ki méltóságosan a mélység szürkés színéből. Messze éjszakon húzódott el a Jura sötét hegláncza, alatta föl-fölesillant a szép Leman (genfi tó), keleten a berni Oberland összes havasai látszóttak; kissé lejjebb a Mont-Rose roppant hegytömege piroslott. Majd délen az Apenninek és az Alpes Maritimes, nyugaton a Dauphiné óriásai zárták el a látóhatárt. Órahosszant el tudtuk volna nézegetni ezt a páratlan képet; de a mindinkább erősbülő szél elől végre

perez alatt leszánkáztunk. Ily módon este hat órakor már lent voltunk a Grands Mulets menházánál, honnan másnap — vezetőink előérzete nem csalt — erős havazásban indultunk és érkeztünk le Chamonixba. *Kisjeszeni J. L.*

A JÓ BARÁTOK.

Életkép.

Rábizta Pistára az anyja, hogy hántson meg néhány cső tengerit, mert kell a hizó ruczáknak. Szépen gyarapodnak, nagyon szépen, lesz rajtuk mit tapogatni a hetivásáron, majd ha arra kerül a sor.

A MONT-BLANCON. — ÉJJEI SZÁLLÁS A GRANDS-MULETS KUNYHÓJÁBAN.

is kénytelenek voltunk a Janssen-féle csillagvizsgálóban keresni menedéket. A meudoni csillagvizsgáló igazgatójának érdeme, hogy e torony itt felépült. Állandó ott lakásról természetesen soha sem lesz szó; emberi szervezet el nem bírná húzamosan viselni az ottani ritka levegőt. Így csak időnként fog ott tartózkodni egy-egy csillagász. A toronyból kijöve, egy kis füstszerű felhőt vettünk észre a fejünk fölött. Vezetőink ebben hirteleni időváltozás jelét sejtven, visszatérésre unszoltak bennünket. A lemenetel sokkal simábban és gyorsabban történt, mint a fölmászás. Sok helyütt, hol előbb csupán nagy bajjal, csákányainkkal a kemény hóba lépésőt vágva, tudtunk följutni, ott most leguggolva és csakányunk nyelére támaszkodva néhány

Pista aztán lehúzódott a tengerivel meg egy nagy csorba tállal az udvar hátuljába, lekuporodott a földre s elkezdett buzgón hántogatni. Hiába, az effélén mindig jobban kapott mint az iskolán.

A mint így hántogatna, egyszer csak azt hallja, hogy: gá, gágá, gá, gígi gá!

Arra néz, hát látja, hogy a lyukas kerítésen két gyönyörű szép liba néz át a szomszédból s nyájas gágogásokkal mintha szóba akarnának vele állani, mintha azt mondanák, hogy:

— Jó napot Pista, ejnye, de gyönyörű szép sárga tengerit hántasz!

Majd meg úgy hallatszott, mintha azt mondanák:

— Nem adnál egy kicsit belőle nekünk is! Oda mennénk hozzád, ha nem bántanál!

Úgy van, világosan ezt mondták, legalább Pista tisztára ezt értette belőle. S ilyen szép gágogó szóbeszédre ugyan kinek ne esnék meg a szíve? Pista különben is nagyon érzékeny szívű gyerek volt, a libát meg módnélkül szerette. Sokkal különbnek tartotta mindig, mint a csúf, totyogó lépésű, telhetetlen ruczát, aztán most neki mégis ezeknek kell hántogatni. Ez bizony szörnyűség! Oda szólt hát nagy nyájasan a szomszéd libáinak:

— Jertek át libuskáim, jertek, nem bántalak benneteket, adok nektek szép hántott tengerit! S hogy jobban elhigyjék, mindjárt nyujtott is feljűk egy marékka!

A libák látták, hogy fele sem tréfa a dolognak, aztán Pista is olyan biztatón mosolygott, csupa barátság, jóindulat volt a gyerek, — hát egy kis habozás után szépen áttötyögtek a résen. Előbb a jérece, utána a gúnár barátságosan gágogva, de azért kellő óvatossággal közelegtek Pista felé.

Mikor már egész közel értek, megszállotta biz ő kelmöket egy kicsit a félsz, de Pista addig beszélt, addig mutogatta azt a szép sárga tengerit, hogy egyszer csak egészen oda állítottak mellé, sőt a bátrabb jérece már el is merte venni tenyéréből a tengeriszemet. A gúnár még tartotta magát s magasra felemelve tarka fejét, éberem vigyázott, hogy vajjon nem követ-e el Pista valami ravaszságot?

De hát nem követett, távol állott tőle minden gonosz szándék. Végre aztán a gúnár nem sokat kérte magát, hanem hozzáfogott s amúgy libamódra ugyancsak dicsérte azt a szép tengerit. Pista alig győzte nekik hántani.

Roppant nagy lett aztán a barátság a két liba meg a gyerek közt. Pista naponként lement az udvar lábujába hántani, a két liba meg már hűségesen ott várta a résnél.

Csupa gyönyörűség volt ez az élet, sajnos, hogy mint mindennek, úgy ennek is végének kellett lennie.

A Pista anyja egyszer csak elkezdett békétlenkedni, duruzsolni:

— Mi Isten csodája lehet, hogy olyan kevés szem jön le mostanában a csövekről? Most tizről sem kerül annyi, mint ezelőtt ötről-hatról. A csutkája vastag-e, mi-é? De annyi bizonyos, hogy így nem sok rucza hizik meg attól a kevésből, a mi még a padlason van. Ejnye ejnye no, pedig hát úgyis milyen kevés termett az idén s milyen méreg drága, aztán mégis milyen szaporítlan!

Majd megint valami jutott az asszony eszébe: — Ugyan nem ez a haszontalan gyerek szórja el azt a tengerit? Úgy kell lenni. No megállj, majd rád lesek!

S csakugyan rá is lesett.

A mint másnap lehúzódt Pista a tengerivel az udvar lábujába, anyámasszony a kezébe vett egy seprűt s szép csendesen leballagott arra hátrafelé.

Hát mit lát? Csakhogy sóbálványá nem vált mérgeben. Épen arra toppant oda, a mint javában biztatta Pista a már jól lakott gúnárt:

— Egyél még libuskám, egyél!

— No, mindjárt jól tartalak én benneteket! kiáltott Julis asszony, s azzal nagy mérgesen közé csapott a rémült libáknak. Azok még csak átmene-kültek a résen, de a szegény Pista az már ott maradt s a seprűből még csak a libák része is neki jutott ki.

Így lön siralmas vége a barátságnak. A libák még azóta is át-átpillantanak nagyfélénken a résen, nem hántogat-e az ő barátjuk megint olyan szép sárga tengerit, haj de bizony mind haszontalan, a hamis seprű végkép elseperte azt a gyöngy-életet!

Sz. B.

Az «*Esperanto*» világnyelv.

A *Tanulók Lapja* számára írta Györke Ilona Margit

E pár sorban az egész igeragozást kimerítettük. Csupa egyszerűség, logikus következetesség, felesleges nincs benne semmi, de nem is hiányzik semmi belőle és épen az igeragozásnak egyszerű, minden kivételtől ment volta óriási előnye az «*Esperanto*» nyelvnek minden más nyelv felett. Tanulótársaim tapasztalásból tudják, hogy a latin, görög és német nyelv tanulásának az igeragozás a legnehezebb része, s azok, kik modern nyelvekkel foglalkoznak, igazat fognak adni abban is, hogy az angol, olasz, s különösen a francia nyelv elsajátításánál is az igeragozás vajmi hosszú s fáradságos munkát követel, holott az «*Esperanto*» igeragozás megtanulására elegendő egyetlen figyelmes átolvasás.

A *preposíciók* — a latin, görög és német nyelvtől eltérőleg — főnevüket mindig alanyesetben vonzzák magok után.

A mi jót a grammatikáról mondhatunk, ugyanazt állíthatjuk a szókinesről is. A tőszó aránylag kevés benne, nem több, mint kilencszáz, s ezek mindegyikéből képzők, összetétel és grammatikai végzetek segítségével vagy ötven-hatvan új szó

képezhető. De maguknak a tőszóknak a megtanulása sem jár valami nagy nehézséggel; Zamenhof dr. ugyanis nem önkényesen gyártotta az egyes szavakat, hanem minden fogalom kifejezésére a román, germán vagy szláv nyelvek valamelyikéből választotta ki a legjellemzőbb, legismertebb és legjobb hangzású szavakat. Álljon itt eljárása bemutatására néhány példa:

Főnevek: *arbo* = fa, lat.: arbor; *birdo* = madár, ang.: bird; *bordo* = part, fr.: bord; *jaro* = év, ném.: Jahr; *kambio* = váltó, ol.: cambio; hero = hős, görög: ἦρω.

Mellékevek: *matura* = érett, lat.: maturus; *blanka* = fehér, fr.: blanc; *fremda* = idegen, ném.: fremd; *neta* = csinos, ol.: netta; *ĉarma* = bájos, ang.: charming stb.

Igék: *defendi* = védelmezni, lat.: defendere; *farmi* = berbe venni, ang.: farm; *baki* = sütni, ném.: backen; *gardí* = őrizni, ol.: gardire stb.

Egyéb beszédrészek: *kaj* = és, görög: καί; *apud* = nál, lat.: apud; *jes* = igen, ang.: yes stb.

Nagyon tévedne azonban az, a ki azt gondolná, hogy az «*Esperanto*» nyelvkinés egyenlő mértékben használta fel az említett nyelvek szótárát. A legtöbb szava latin eredetű, s a latin szókines-től csak ott tér el, a hol vagy hiányzik a latin fogalom, vagy pedig a jóhangzás és a következetesség tanácsolja modern szó használatát. A latin nyelvkinés nagy mértékben való használata nem kárára, hanem nagy hasznára van az «*Esperanto*» nyelvnek, mert hisz ép a latin nyelvkinés a legismertesebb világszerte, s a modern román, germán és szláv nyelvek is nagyon sok latin kölcsön-szót használnak. Ép ez a nagy előnye az «*Esperanto*»-nak a *Volapük* felett, hogy ez utóbbi a kevésbbé ismert német tőszavakat veszi alapul, de még ezeket is úgy megeseonkítja, hogy nem lehet rájuk ismerni, s így minden *Volapük* szavat, mint új szavat külön kell tanulni.

Kiváló tulajdonsága az «*Esperanto*» szókinesnek, hogy tőszavai könnyen tovább képezhetőek. Három módja van az új szók alakításának, a képzők, összetétel és grammatikai végzetek segítségével, s ily módon a kilencszáz tőszóból mintegy ötvenezer szavat alakíthatunk, a mi már teljesen kielégítő szókines. Hogy mily alkalmas az «*Esperanto*» nyelv az emberi elme minden gondolatának, az emberi szív minden érzésének kifejezésére, mutatja az immár elég gazdag «*Esperanto*» irodalom. Homeros epikai költeményeit ép oly hangzatosan tudja vissza adni, mint Heine lyráját vagy Goethe, Schakespeare és Puskin drá-

máit, s a szentírás is ép úgy szívünkre hat e nyelven, mint akár latin, vagy magyar nyelven, Aesopus és Andersen meséi, Larmentov és Tolstoj regényei épúgy lekötik figyelmünket «*Esperanto*», mint bármi más nyelven.

Lássunk csak pár sornyi összefüggő szöveget, hogy megtudhassuk, mily könnyen ejthető, sőt hangzatos az «*Esperanto*» nyelv. Erre nézve avatott példa az örökszép diákdalnak, a *Gaudeamus igiturnak* fordítása:

Kanto de studentoj.

Goju, ĝoju ni, kolegoj,	Vivu la akademio
Dum ni junaj estas!	Kaj la profesoroj!
Post plezura estanteo,	Vivu longe kaj en sano
Post malgaja maljuneco,	Ĉiu akademiano,
Sole tero restas.	Vivu sen doloroj!

Vivo estas tre mallonga,	Vivu, floru nia regno
Kuras ne tenate,	Kaj regnestro nia!
Kaj subite morto venos,	Kaj amikoj mecenataj.
Kaj rapide ĉiun prenos,	Proteg antoj esti mataj
Ĉiun senkompate.	De l'akademio!

Diákdal.

Vigadjunk, vigadjunk barátim, míg fiatalok vagyunk, az örvendetes lét, az örömtelen öregség után csak a sír van hátra. Az élet nagyon rövid, feltartóztatlanul rohan, gyorsan eljő a halál és hirtelen mindenkit elragad irgalom nélkül. Éljen az iskola, éljenek a tanárok, éljen soká és jó egészségben minden diák, éljen bajok nélkül! Éljen, viruljon hazánk és fejedelmünk és az iskolának nemes barátai, érdemes pártolói!

Az «*Esperanto*» nyelv tudása tehát nemcsak fölöttébb hasznos, hanem gazdag irodalma révén élvezetes is. E kettős ok reménylenem engedí, hogy a minden szépért s hasznosért lelkesülő tanulótársaim közül többen hajlandók lesznek az «*Esperanto*» nyelv hívei közé lépni. Még jöhet idő, mikor a közép és felső iskolák kötelező tantárgya lesz a világnyelv, ezt az emberiségnek haladása meg fogja kívánni. De míg nemzetközi törvényhozás útján nem köteleznek minden iskolázott embert a világnyelv tanulására, addig az önmunkásságra vagyunk utalva.

Az «*Esperanto*» nyelv megérdemli a tanulására fordított csekély fáradságot, mert a vele járó haszon és élvezet bőven jutalmaz érte.*

* Barabás Ábel: «*Esperanto világnyelv*» ez. nyelvtana; gyakorlókönyve és szótára kapható a szerzőnél. Kolozsvárt, az «*Ellenzék*» szerkesztőségében 2 frtért.

bölcsészettan-hallgató kapta; vidéki díj czímen 1—1 aranyat nyertek: Stern Gyula (Pápa), Spitz Károly (Ungvár), Csomay Győző (Szatmár), Ambrózy Sándor (Szatmár), Hojtás Ödön (Temesvár); könyvjutalmat: Konratovics Irén (Ungvár), Vadász Sándor (Ungvár). Elismerő okiratokat nyertek az első díjnal: Békei Jakab, Weisz Ármin, Vayer Lajos, Kovacsics Sándor; a második díjnal: Krausz József, Hirschler Lipót, Eisenstein Rezső, Thomay Ernő, Tóth János; a harmadik díjnal Polgár Jenő, Borsodi Miklós és többen; a vidékről: Schorr Ernő (Pápa), Gönczy Lajos (Szeged), Timcsák Béla (Szeged).

Mintaszertű összeállítást tüntet föl a székelyudvarhelyi ev. ref. kollégium «Petőfi-kör»-ének irodalmi pályázata, mely kiterjeszkedik az iskolai tudományok egész körére. Haller Lujza grófnő ajándékából jutalmakat kapnak költeményeknek és kötetlen alakú műveknek legjobb szavalói, a legügyesebb bíráló, a kör legszorgalmasabb tagja és legjobb poétája. Bod Károly tanár alapítványából költeményes és prózai műfordítások nyernek jutalmat (görög, latin, német, francia írók műveiből), valamint márczius 15-ikének alkalmára legjobban megírt, illetőleg elszavalt beszéd és költemény. Arany János és Petőfi Sándor kultuszát 3—3 tétel szolgálja: Arany emlékezete, epikai költészetének és balladáinak fejtegetése; Petőfi emlékezete, lyrájának és epikájának jellemzése. A két költő emlékére ugyanis minden évben rendeznek irodalmi ünnepélyt. Február havában a körben szabad előadásokat tartanak, a következő tétélekkel: Eötvös, Kemény és Jósika regényírása; A kurucz költészet (történeti háttérrel); A bírálatról (Kölcsey, Bajza és Gyulai). A természettudomány köréből: A látás; Górcsövek; Az erő fennmaradásának elve. A történelem köréből: Mi a különbség és hasonlatosság Széchenyi és Kossuth politikai elvei között; Frater György szerepe hazánk történelmében. A klasszikus tanulmányok köréből: A római család; Cicero mint ember, író és politikus. A történelmi meg régiségtani tételeket Solymossy János gyógyszerész és Kovács Dániel tanár ur ajánldékából javadalmazzák.

Önképzés: e szó teljes értelmének a fennálló ifjúsági körök nem felelnek meg. Mert az önképzőkörök csak a szellemet kívánják «képezni», megfelelnek azonban az ember mivoltának másik alkatrészeről, a testről. Pedig az igazi önképzésnek ezzel is kell foglalkoznia. Ezt a célt szolgálja, úgy látszik angol mintára, a budapesti gyakorló főgimnázium önképzőköre, melynek élén dr. Négyesy László tanár áll. Tudósításunk ebben irodalmi részről emlékszik meg: ennek elnöke Imrédy Kálmán; és testgyakorló részről: ennek elnöke Cukor Kálmán, rendezői Strauss Pál és Szunyogh Szabolcs. Az első gyűlés tartalmát két magvas felolvasás foglalta el: Fekete Károly «A költészet helye a művészek közt», Simonyi Károly «Az Ilias tartalma» című dolgozatát ismertette meg. Érdeklől hallanánk valamit a testgyakorló rész működéséről is.

FEJTÖRŐ.

Rovatvezető: Csizsár József.

Számítási kérdés:

Valaki kétféle posztból 20 métert vett s fizetett érte 59 frt 20 kr. Az egyikből minden méter 3-szor annyi 10 kr. volt, mint a mennyi métert vett belőle; a másikból pedig minden méter annyi negyed frtba került, mint a mennyit vett belőle. Mennyit vett mindgyikféleből s mennyivel fizette méterét?

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDAJA.

Földrajzi kérdés:

Melyik község az Fehérmegyében, a melynek közelében 1858-ban praehistorikus leleteket ástak ki a dombok alól s melyeket a lakosok Tatár-hegységnek hívnak?

Történelmi kérdés:

Ki volt azon trójai hős, a ki a rombadőlt Trójából menekülvén, hosszú bolyongás után Itáliába érkezett, a hol a Tiber partján Latinus király területén megtelepedett s annak leányát Laviniát nőül vette és a rómaiak törzsatyja lett? Kinek volt a fia?

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1898. november 19.

A 44. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Mértani kérdés: a = 59 méter; m = 21 méter. Képrejtvény: Körmőczbánya.

Helyesen fejtették meg: Kelemen Imre, Král László, Bujnák Pál, Laban Antal, Buzáth Jenő, Adler testvérek, ifj. Paksy József, Windt Lajos, Darvasy Aladár, Weinberger Arthur, Látsek Zoltán, Ugray Lajos, Spitzer Gyula, Ráth Kálmán, Kozsereán Gergely, Deutsch Mór, Farkas Tivadar, Ujfaluzy Sándor, Petrányi Károly, Pivny Aladár, Marx Miksa, Szadnik Sándor, Jakabb Gyula, Miróczky Árpád, Györke Ilona, Holl Egon, Pécsa József, Wohlstein Sándor, Beck István, Gábrriel Ferencz, Herresbacher Dénes, Nyúl István, Ronchetti József, Picker Gerő, Hajdu Pál, Beck Pál, Horváth Dezső, Szenyovszky Ferencz, Mikó József, Kutlik Félix, Péter Rezső, Puskás Endre, Lichtenstern Béla, Benke Sándor, Marton István, Michaelitzky Vilmos, Kokesch Sándor, Hübner J., Toldy Elemér, Sebők Dezső, Thiermayer Ferencz, Alliquander Ödön, Ráth Kálmán, Novák János, Gulyás József, Wessely Imre.

A kitűzött könyvjutalmat, «Külföldi Lant», magyar költők műfordításai című munkát Picker Gerő V. ker. főreálisk. V. oszt. tanuló (Budapest, Báthory-utca 17. I.) nyerte el.

SZERKESZTŐI TELEFON.

A. N. Budapest. Valóban, az akoszorú, mely ott esüng az Arany-szobor saskeselyűjének nyakában, a löcseiek fenyükoszorúja, melyet annak idején mi tettünk le oda. Elsárgult, de még győzi. — T. K. Sopron. Elfogadjuk tudósítónak. — **Beteg a magyar nyelv.** Nagy tüzzel-hévvél lendülő költemény, de azt véljük, túlló a célon, festése túlságosan erős és eredménye («Taposátok porba, a mi idegen volt! hadd tudja a világ: Édes magyar nyelvünk beteg — de meg nem holt!») nem felel meg az igazságnak. Ily hangok megjárták volna akkoriban, mikor néhai jó Szarvas Gábor fellépett, abban a germanizmusos, latinizmusos világban. Mi erősen hiszünk, hogy azóta nagy a haladás e téren; írónk nagy gondot fordítanak stílusuk magyarságára, a sajtó is ügyel erre, iskoláinkban pedig derék tanárok vezetik az ifjúságot a helyes ösvényen. Nem, a «betegség» nem oly veszedelmes, sőt teljes megépülés várható! — Figyelemreméltó költeményét féltettük. — Cz. L. Némi tehetség kicsillan «A hársfa emléké»-ből. — P. J. Déva. Már hogyan közelhetnek mi Makai Emilnek ezt a költeményét, melyet annak idején a Magyar Színházban szavaltak és a «Hét» hozott? — W. L. Eger. Ha átmege a mi kritikánk rostáján, mindenesetre.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	SZERKESZTŐSÉG:
Negyed évre... 1 frt 20 kr.	Dr. RUPP KORNÉL	Budapest, IX., Soroksári-u. 31.
Fél évre... 2 frt 40 kr.	főgymnasiunai tanár.	KIADÓHIVATAL:
Egész évre... 4 frt 80 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	Budapest, IV., Egyetem-utca 4.
Megjelenik minden vasárnap.		Kéziratokat nem adunk vissza.

LEVÉL A SZERKESZTŐHÖZ.

No még egyszer a színművészet!

Kedves bátyám uram! Olvastam a «Tanulók Lapjában» azt a két cikket az ifjuságról és a művészetekről. Mondhatom, élvezettel olvastam. Igazság mindenik szava. Ennekem azonban kiváltkép az a passzusa ötlött fel, mely ilyen szól a mi diákjainkról: «Azt is tudom, hogy sokat közölök nem az irodalmi színvonalon álló termékek vonzanak a színházba, hanem egyéb tekintetek.» Hej, kedves bátyám uram, ez az egyéb tekintetek nagy szöveget ütött az én fejembe. Lepel ez, a melyet föl kell lebbenteni, hadd tudjuk meg, mi rejtezik mögötte.

Nem az én hivatalom az, hogy a színházlátogatás jelentőségéről okoskodjam. Pistika is tudja, micsoda gyönyörűség ez, melyhez papa és mama hetenkint elnézdegélnek, őt magát otthon marasztalván, noha ő is ért a dologhoz, mert hisz látta a *Hőfőherkét* Feld Zsigmond bácsinál; így mindig sirás lesz a vége. A színházlátogatás az izlés szükséglete; nagy szükséglete a tanuló ifjúságnak, a mely izlést fejleszteni, mívelni akarja.

Most jönnek az «egyéb tekintetek.» Úgy-e, kedves bátyám uram, jártunk mi már egynehány-szor együtt a Nemzeti Színházban, mikor régi jó magyar szerzők régi jó darabjait adták? (Muszájból, évfordulók alkalmával.) Kongott az egész nézőtér. Meg lehetett olvasni a jelenlévőket. Diák alig akadt köztük egy-kettő. Pedig bizony a maturán elnyomják kegyetlenül, ha ama meglátogatatlan színjátékok tartalmáról be nem tud számolni.

De jártunk mi egyéb előadásoknál is. Szenzációs izgató külföldi drámáknál, divatos operet-teknél. Zsúfolt vala a ház és tombolt a tapsvihar.

Leghangosabban ujrátak, legsattogóbban tapsoltak a diákok.

Már ez így van mindenütt, vidéken úgy, mint Budapesten. A nagyközönség rossz példája rontja a fiatalságot is. Hódít közepette is a nagyközönség elsekélyesedett izlése: a *nemzeti irodalmat csak hallomásból, tankönyvekből, nem pedig gyakorlatból ismerni meg.* Drága szerkesztő uram! emlékszik-e arra a téli estére, mikor erről a themáról beszélgettünk a meleg kandalló mellett? Én rámutattam az ön régi könyveire, azt kérdeve: hány ember ismeri ezeket e széles földön? Van-e öt ember Magyarországon, a ki Pázmány *Kalauzát* végigolvasta? Ki olvasta Kemény Zsigmond összes műveit? (Nagyszámú, irodalomban verzátus ösmerőseim között egyetlenegy ilyen akad.) És ha néhai jó diákkoromra visszagondolok, eszembe jut, hogy mikor elolvastam *Tinódy* Lantos Sebestyén összes versezeteit, azt mondták rám társaim: Szent-e, vagy örült? Megjegyzem, Echeharay ő spanyolságáról ki sem tudott akkoriban.

Kiterjesztve a tételt: ki az a szerencsés ifjú a Kárpátoktól az Adriaig, a ki Vörösmarty *Maróth* báuját, Csongor és Tündéjét, *Fátyol* titkail; a ki *Stibor* vajdát, a *Csalódások*, a *Kegyenczel* szinpadon előadva látta, hogy Fáy András, Csató Pál jobb sorsra méltó darabjairól ne is szóljak? (A Simay Kristóf *Igazhíziját* előadták a Nemzetiben: mily jó, hogy egy században egyszer van csak százéves fennállási jubileum!) Azt hiszem, kedves bátyám uram, hangtalan némaság támadna, ha erről kérdést találna intézni a «T. L.» olvasóihoz. A tényállás persze azért ilyen, mert az említett jeles műveket abszolte nem hozzák színre. De ha színre hoznák is, kongana a nézőtér. A ki nem hiszi e következtetés jogosságát,